

EST-VEST ÎN CONTEXTUL RĂZBOIULUI DIN UCRAINA: REPERCUSIUNI ASUPRA RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

Liliana ZATIC

CZU: 327(100):355.4(470:477)

rifrispa2020.liliana.zatic@gmail.com

The war in Ukraine was generated by the East-West confrontation between Russia (East) and the US and EU (West), as a result of dynamic changes in the international system. The impact of this war is multidimensional and covers mainly the political, military and economic spheres. The Republic of Moldova is affected by this war in close proximity as well, facing strong threats and challenges to its national security.

Drept rezultat al emergenței războiului din Ucraina suntem prezenți la confruntarea Est-Vest, reprezentată de Federația Rusă (Est) pe de o parte și SUA și Uniunea Europeană (Vest) pe de altă parte. Războiul pe care Rusia l-a lansat împotriva Ucrainei este rezultatul schimbărilor dinamice în sistemul de relații internaționale în ultimele două decenii. Problemele nesoluționate după finalizarea Războiului Rece au alimentat alienarea, care ulterior a escaladat în conflicte și, în final s-a transformat într-un conflict deschis în 2022 [1]. Războiul din Ucraina nu este considerat un conflict clasic, ci mai degrabă acesta este apreciat ca o scenă a luptei Est-Vest, în care actorii implicați în mod indirect acționează în numele propriilor interese naționale.

Războiul ruso-ucrainean nu se limitează doar la specificul unui război regional, dar este apreciat ca un război care va avea consecințe profunde în Europa și în întreaga lume [2]. Astfel, analizând specificul confruntării Federației Ruse-Occident prin prisma războiului din Ucraina este de menționat faptul că această confruntare are un impact direct asupra relațiilor internaționale. Actualul sistem al relațiilor internaționale este caracterizat prin următoarele procese.

Crearea unei noi divizări pe continentul european. Refuzul Moscovei de a accepta „ordinea (globală) promovată de Occident, bazată pe lege”, sugerează distanțarea Rusiei de Europa și creează o nouă divizare pe continent, la un interval de trei decenii de la căderea Zidului Berlinului [3, p.71].

Fortificarea parteneriatului ruso-chinez. Prin excluderea sa din sistemul politic, economic și financiar global, Federația Rusă se va orienta spre Est, intensificându-și relația cu China [3, p.71]. În acest joc, Rusia este în poziția cea mai vulnerabilă, deoarece își va spori dependența față de China și se va distanța de Europa.

Pregătirea militară a Chinei în problema Taiwanului. Războiul din Ucraina este perceput de Beijing ca o concentrare mai scăzută a atenției SUA în regiunea Indo-Pacific, îndeosebi după crearea alianței AUKUS. Astfel, se poate presupune că China

și-ar putea fortifica poziția sa dură actuală și ar intensifica pregătirea militară în problema Taiwanului [3, p.72].

Posibilitatea schimbării echilibrului în cadrul NATO. Deși poziția Statelor Unite de putere dominantă în cadrul NATO rămâne intactă, se evidențiază o potențială modificare a echilibrului, odată ce puterile europene – conduse de Franța și Germania se vor orienta spre atingerea propriilor interese [3, p.74].

Extinderea NATO (Finlanda, Suedia). Unul din pretextele Federației Ruse cu privire la invazia Ucrainei a fost potențiala extindere a NATO în Ucraina, care este considerată o amenințare la adresa Rusiei. Paradoxal, războiul curent a dus la extinderea alianței militare în nord-est. Finlanda și Suedia și-au manifestat interesul de aderare la NATO, iar la 4 aprilie 2023 Finlanda a devenit stat membru cu drepturi depline.

SUA și China vor deveni principalele centre de putere. În urma războiului, procesul de împărțire a lumii, în două poluri rivale se va urgenta. Astfel, SUA și China vor deveni principalii actori, crescând competiția dintre cele două țări pentru supremația mondială [3, p.76].

Creșterea unității și consolidării europene. Războiul din Ucraina a expus sporiștea unității și consolidării europene. Replica UE în actualele circumstanțe este fermă, unanimă și a condus spre unirea politică a țărilor europene [3, p.76]. Deși, totodată, această reacție a UE, a provocat atitudini mai sceptice, echidistante și a amplificat euroscepticismul.

Republica Moldova, situată într-o poziție geografică strategică la intersecția centrelor de influență ale Uniunii Europene, NATO și Rusiei, se confruntă cu multiple provocări și amenințări care îi afectează securitatea națională. În conjunctura prezentă, războiul subliniază două puncte critice pentru țara noastră: dependența de gazul rusesc și existența regimului separatist din regiunea transnistreană, susținut de Federația Rusă [4, p.214].

Conflictul transnistrean nu se rezumă la o dispută internă între populațiile de pe malurile râului Nistru, ci reprezintă de fapt un conflict între proiectul de stat al Republicii Moldova și interesele geopolitice ale Federației Ruse [5, p.24]. Formatul 5+2 instituit ca mecanism de soluționare a conflictului, momentan este inaccesibil și ineficient, ceea ce afectează rezolvarea problemei transnistrene.

Dependența Republicii Moldova de gazul rusesc - vulnerabilitate utilizată de către Rusia pentru a dirija politica externă a țării noastre prin măririi de preț sau amenințări privind încetarea furnizării gazului. Războiul din Ucraina a determinat Moldova să evalueze situația sa energetică și să adopte măsuri adecvate pentru a reduce dependența de Rusia ca unica sursă de aprovizionare.

În prezent, Rusia desfășoară în Republica Moldova un război hibrid, apelând la exercitarea influenței politice prin partidele pro-ruse. Actualmente, partidul „Șor” este folosit de către Kremlin pentru a submina ordinea constituțională în Moldova prin intermediul protestelor plătite.

Analizând impactul crizei și aflulul masiv de refugiați din Ucraina în Republica Moldova, este demn de menționat profesionalismul și solidaritatea cu care autoritățile statului, alături de întreaga societate civilă au reacționat în fața situației.

Concluzii

Confruntarea Est-Vest specifică perioadei Războiului Rece și-a continuat existența sub o formă latentă, generând disensiuni sub forma conflictelor regionale. Evenimentele din anul 2014 au constituit un punct critic al divergențelor dintre Est și Vest, iar escaladarea conflictului prin invazia Rusiei în Ucraina (2022) a conturat faza cea mai activă a tensiunilor dintre Est și Vest. Evoluția războiului din Ucraina va determina modelarea noului sistem internațional în raport direct proporțional cu implicarea actorilor statali în această confruntare curentă.

Efectul războiului hibrid dus de Rusia în Moldova este substanțial, prin partidele pro-ruse care sunt exploatate de către Kremlin în scopul generării instabilității politice interne. Totodată, conflictul transnistrean și dependența de gazul rusesc îndeplinesc funcția de pârghie a Rusiei asupra Chișinăului, subminând securitatea națională.

Referințe:

1. Sakwa R. East Vs. West: A New Cold War? In: Transatlantic Policy Quarterly (TPQ), vol.21, no. 4., Istanbul: Transatlantic Policy Quarterly (TPQ), p.12. pub: 01.03.2023. [Accesat: 02.04.2023]. Disponibil: http://turkishpolicy.com/files/articlepdf/east-vs-west-a-new-cold-war_en_4493.pdf
2. Semo M. Guerre en Ukraine: la nouvelle géopolitique des blocs. Dans: le journal Le Monde, Paris, pub.: 22.09.2022. [Accesat: 26.10.2022]. Disponibil: https://www.lemonde.fr/le-monde-evenements/article/2022/09/22/guerre-en-ukraine-la-nouvelle-geopolitique-des-blocs_6142671_4333359.html
3. Cebotari S. Impactul războiului ruso-ucrainean asupra relațiilor internaționale. În: Moldoscopia nr. 1(96), Chișinău: USPEE, 2022, p. 65-78. [Accesat: 02.11.2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/65-78_5.pdf
4. Colațchi A., Petrea L., Mihailov N. Securitatea Republicii Moldova în contextul războiului din Ucraina. În: Materiale ale Conferinței „Securitatea națională a Republicii Moldova: provocări și tendințe”, Chișinău, 2022, p.213-219. [Accesat: 30.11.2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-213-219.pdf
5. Nantoi O., Platon A. Utilizarea unui conflict prelungit pentru promovarea intereselor geopolitice: politica Federației Ruse față de Republica Moldova. În: Concurența intereselor geopolitice în spațiul post-sovietic: perspective pentru țările Parteneriatului Estic, Chișinău: Institutul de Politici Publice, 2013, p.13-24. [Accesat: 30.04.2023]. Disponibil: https://ipp.md/wp-content/uploads/2016/02/geopol_interests_ro.pdf

Recomandat

Svetlana CEBOTARI, dr. hab., prof. univ.